

ניצוצי אורה מתורתם ודרכיהם של אבותינו ורבותינו הקדושים מאורי הדורות זיע"א

והובא אל הכהן

כתב החיד"א בספר חומת אמת א"ב:

ונתץ את הבית

איאת באבות דרבי נתן (פ"ט):

הרחק משכן רע אחד שכן שבבית ואחד שכן שבחוץ ואחד שכן שבשדה. שאין הנגעים באין אלא בעונו של רשע. עונותיו של רשע גרמו לו לסתור כתלו של צדיק [כיצד] כתלו שבין רשע לבין צדיק נראה נגע בביתו של רשע נמצא סותרין כתלו של צדיק בעונו של רשע.

והזרתם את בני ישראל מטמאתם ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם

כתב בעל המאור (פסחים דף א' ע"א):

סוגיא דשמעתא כל היכא דכי הדדי נינהו משתעי בלשון כבוד והיכא דנפיש מהדדי שביק לההוא דנפיש ונקיט דרך קצר ובלבד שלא יהא לשון מגונה, וטמא דכתב באורייתא איננו לשון מגונה לפי שצריך הכתוב לומר להזהיר את ישראל ולהפרישם מכל טומאה כדכתיב והזרתם את בני ישראל וגו' וכההיא דדרשינן גבי שרצים דכתיב בהו אני ה' המעלה אמר הקב"ה אלמלא הוצאתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה דיים, אבל בפרשת המבול שלא בא הכתוב להזהיר מן הטומאה אלא להראות מין שבעה ומין שנים עיקם הכתוב ואמר אשר איננה טהורה.

שבת הגדול

הן נזבח את תועבת מצרים ולא יסקלנו

כתב בבית הלוי (פר' וארא):

איאת במדרש כשאמר הקב"ה למשה שישחטו הפסח והשיב משה הן נזבח את תועבת מצרים ולא יסקלנו, א"ל הקב"ה חייך אין ישראל יוצאים מכאן עד שנשחטו אלוהיהם של מצרים לעיניהם.

והענין דהנה איתא במדרש דשר של מצרים טען הללו עבדו ע"ז והללו עבדו ע"ז, והשיב לו הקב"ה דישאל עבדו מתוך שיעבוד ומתוך טירוף הדעת, שמא אתה דן על שוגג כמוזיד ועל אונס כרצון, הרי דעל זה שחטאו ישראל במצרים יש להם תירוץ מספיק דהיו אנוסים מתוך כובד השעבוד, ורק דעיקר השעבוד בא עליהם על שהתחילו להיות יראים מן המצריים והפשו עצות למצוא חן בעיניהם, ואילו זה לא בא עליהם השנאה וממילא לא היה כובד השעבוד, ונמצא דהם בעצמם הביאו עליהם האונס, ועל כן אמר להם שלא יצאו ממצרים עד שיתקנו לכל הפחות זה החטא הראשון דבסיבתו באו כל החטאים אחר, וע"ז היו צריכין ישראל למסור נפשם ושחטו אלהיהם של מצרים לעיניהם, ובוה יתקן עיקר החטא שלהם ובזכות זה יגאלם, דהשאר היו בגדר אונס.

ועיין מש"כ בסוף פרשת תולדות דזהו הברכה של גלות, שברך יצחק ליעקב שלא לירא על העתיד להתחכם עבורו מה שעתיד.

אני ה' לא שנית

כתב המשך חכמה (פר' בא):

הנה המתבונן יראה כי במצרים נשתכח מהם גופי תורה שהיו גוי מקרב גוי, הללו עובדי ע"ז וכו', וכן הפרו ברית מילה [ילקוט], אמנם הסייגים והגדרים שמרו ביתרון גדול, כמו שאמרו במכילתא שלא שנו שמם, שלא שנו לשונם, שלא גלו מסתורין יעו"ש, לא כן בגלות בבל היו שומרים גופי תורה אמנם הסייגים והגדרים עברו, שבניהם היו מדברים אשדודית ושינו שמם והתחתנו עם גויי הארצות כמו שנאמר בעזרא.

והנה בימי היות ישראל בגולה, העיקר הוא הסייגים והגדרים שלא יתערבו בין העמים, ולכך אמרו עד יעבור עמך עד יעבור עם ז' קניית וכו', ראויים היו ישראל לעשות להם נס בימי עזרא כדרך שהיו וכו' אלא שגרם החטא. פירוש שעברו הגדרים והסייגים...

ואפשר לרמוז כי תיבת והובא אותיות ואהוב רמז למ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות תשובה. דבעל תשובה קודם היה שנאו ומרוחק מה'. ואחרי שובו הוא אהוב וחביב וזה רמז הכתוב פה ביום טהרתו ואהוב אל הכהן כלומר כששב בתשובה אז מלבד הטהרה ואהוב הוא אהוב לפני ה' כמו הכהן כי תכף כששב נעשה אהוב למקום כמדובר.

שהנגעים באין על לשון הרע (רש"י)

כתב בשמירת הלשון (חלק ב' פרק ט):

ודע עוד, דכשם שהנחש נענש בענין מזונו, כדכתיב, "ועפר תאכל כל ימי חייד", כן הוא מי שהוא בעל לשון הרע נענש בעונו, כמו שכתב ב"ספר הקנה", וזה לשוננו, ראה והבן, שכל המוציא לשון הרע מפיו, נדון בצרעת. ומסים שם בסוף דבריו, שמי שאינו נעשה מצרע, נדון בעניות, ושקולה העניות כצרעת, והרי הוא עני הנמסר בידי אדם. עין שם.

ובאמת לפלא הוא בעיני, שטבע בני האדם לחפש סגלות וברכות מאנשים גדולים להצלחה על פרנסה, ומה יועילו להם כל הסגלות והברכות, אם, חס ושלום, הוא מרגל בזה החטא של לשון הרע ורכילות, הרי יש על זה ארור מפרש בתורה (דברים כ"ז כ"ד), "ארור מכה רעהו בסתר", שהוא קאי על לשון הרע, כמו שפרש רש"י. ואמרו חז"ל (שבועות ל"ו), ארור, בו קללה, בו נדוי. וזה לא יצא מפי איש אחד, כי אם בהסכם כל ישראל בצרוף הנהגים והלויים, כדכתיב בקרא, והרי הוא מכלה השפעתו.

ואם היו שומעים לדברי, הייתי מיעץ להם יותר, שישמרו עצמם בזהירות יתרה מזה החטא, ובפרט מלעשות בפעל ממש רע לחברו מענין גזל וחמס ואונאה וכיוצא בזה, [שזה בודאי גורם גדול שיבזבו נכסיו על ידי זה וירדו לטמיון, כמו שכתבנו בקונטרס "שפת תמים" בפרק שני ושלישי מכמה פסוקים ומאמרי חז"ל, עין שם], שאז בודאי יתברכו נכסיהם יותר מכל הסגלות, וכמו שידוע, שכל הארורים פתחו מתחלה בברכה ואמרו, "ברוך אשר לא יכה את רעהו", וכל ישראל ענו על זה אמן, ובודאי תתקם הברכה הזו.

והנה הנגע בקירות הבית

כתב האור החיים:

פרשה זו רמזה מפעלות ה', בהנהגתו עם הרשעים, אשר יבחרו במטעמי יצר הרע שהוא יקרא נגעי בני אדם, ואמרו בזה (ח"א קפז): כי הקדוש ברוך הוא נותן הנפש בגוף האדם, מצלחת מה טוב, ואם לאו הוא עוקרה משם וחוזר ושותלה במקום אחר, והוא מה שרמז כאן בנגעי הבית, כי הבית ירמוז אל גוף האדם שהוא בתי הנפש, והכהן הרמז כאן הוא הבורא שמצינו לרבותינו ז"ל בספר הזוהר (ח"ג מט): שדרשו כן בפסוק והובא אל הכהן וגו'.

ואמר כי כשיראה הקב"ה כי הנגע בקירות הבית, פירוש נשתקע בחינת הרע בתוכיות מהות הגוף, ונתעב הבית, והוא מה שרמז באומרו שקערורות, תיבה זו מורכבת מב' שקע רורות, ואות הא' נבלעת במבטא, וכאילו אמר שקע ארורות שנשקע בו בחינת היצר הרע שנקרא ארור ולפי שיש הרבה בחינות ברשעו אמר ארורות, ואמרו ירקרקות רמז לסימן העבירה על דרך אומרם ז"ל (שבת לג) סימן לעבירה הדרוקן, גם אמר אדמדמות, רומז לשפיכת דמים המיוחס לבחינת הרע רחמנא ליצלן.

יצו ה' לסגור הבית, פירוש שלא יושפע משפע האלקי, והוא סוד נידוי הרשעים לבל יחסה בצלא דמהימנותא, אם האדם הרגיש בדבר ושב מה טוב, ואם לא יצו ה' להביא עליו יסורין, לרחוץ כתמיו ונגעיו, והוא סוד חלוץ אבנים וכו', ואם עדיין מסריח מעשיו הרי הוא מת, והוא אומר ונתן את הבית את אבניו וגו'.

ולכן הרבה התורה בסייגים גבי פסח וחמץ כבל יראה מפני שעל פי הגדרים והסייגים נגאלו ולהורות נתן שלא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר שכל אדם יהא נגדר ומקושר ללאומתו בסייגים וגדרים, שכל זמן שלא יהיה אור האלקי מופיע עליו גלויה לעיני כל, הסכנה גדולה שלא יתערבו בין האומות ויאבדו קיומם.

וזה אני ד' לא שנית, שתמיד אני ברחמים והגזירות הוא כדי שאתם בני ישראל לא כליתם, שלא יתערבו בין העו"ג בהתקרבת אליהם, למימי אבותיכם סרתם מחוקי ולא שמרתם שלא עשיתם סייגים וגדרים.

אז נדברו יראי ה'

דרש הגאון רבי שמואל דוד הכהן מונק צוקללה"ה לאחר "מלחמת יום הכיפורים" ודרשה זו נדפסה בספרו שיה שדך:

כתוב בסוף מלאכי בנבואה האחרונה של הנביא האחרון כשבא להזהיר לזכור תורת משה: "חזקו עלי דבריכם אמר ה' - ואמרתם מה נדברנו עליך". נדברנו, פירושו איש אל רעהו, ישראל משיבים לנביא שלא דברו דברים חזקים על ה' זה לזה, "אמרתם שוא עבוד א', ומה בצע כי שמרנו משמרתו, וכי הלכנו קדורנית מפני ד' צ'".

הנביא משיב להם, אע"פ שלא נדברתם דברים הללו בפירוש זה לזה, אבל אמרתם, כלומר בינו לבין עצמו או בלב, (כעין פירוש הגר"א עה"פ "ואמרתם זבח פסח וגו'") והם שלשה דברים:

(א) שוא עבוד א', פ' קביעות תורה ומצוות ותפילה אינה כלום ח"ו.

(ב) ומה בצע כי שמרנו משמרתו, פ' מה ממון נהנינו (כתיב"ע) שעשינו משמרת למשמרת, סייגים לתורה וחומרות שיש בהן הוצאת ממון וטורח הגוף.

(ג) וכי הלכנו קדורנית מפני ד' צ', פ' שהיינו נמוכי רוח, (כתיב"ע ופירש"י), ועסקנו ביראת ה' ותקון המדות.

ולכאורה תימה, שאלה הם דברים חמורים מאד, והאיך נתנצלו ישראל בטענה קלושה כזאת, ואמרו מה נדברנו עליך.

"אנחנו מאשרים זדים גם נבנו עושי רשעה גם בחנו א' וימלטו".

הנביא הולך ומפרש מה נדברו ישראל זה לזה, והאיך אמרו את הדברים החזקים שהשי"ת מוכיח אותם עליהם. והם שלשה דיבורים גלויים ובהם טמונים שלש האמירות שכבר הזכיר:

(א) אנחנו מאשרים זדים, מאשרים פירושו משבחים, (כתיב"ע ופירש"י), זדים הם הפך עוסקי התורה, (כמו שטבעו רז"ל בנוסח על הניסים), בפה מלא מספרים בשבח אותם האנשים שהם ההפך הגמור של עוסקי התורה, כגון שהצילו את חיינו וחי רבבות אלפי ישראל, בסיפור הגלוי הזה של שבח הזדים טמונה אמירה נסתרת של שוא עבוד א'.

(ב) גם נבנו עושי רשעה, בפה מלא אומרים שעושי רשעה בנו את ארץ ישראל אחר שהיתה שממה מימי החורבן בעוה"ר והם הוציאו את ממונם וטרחו בגופם על כך. בהודאה גלויה זו טמונה אמירה נסתרת של מה בצע כי שמרנו משמרתו, שהמדקדק במצוות ומוציא ממנו וטורח בגופו על אתרוג מהודר או מצה שמורה אינו ספון בעיניהם.

(ג) גם בחנו א' וימלטו, פלוני הטמא שכבר אינו הגון לקרותו זד או עושה רשעה, [רק בדרך הלצה י"ל עליו שהוא רמוז בדניאל (י"א י"ד) ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו, שהוא בעצמו כבר אינו פריץ אלא בן פריץ, שמספרים על אביו שהיה מניח בחלון ביתו חמץ בפסח לפרסומי מילתא], הוא התובע לטהר ממזרים, הוא האיש שנשא את סושתו בחופה וקידושין לעיני השמש, ושומרי תורה מספרים בהתפעלות הנפש האיך בא אותו האיש לידי סכנה וניצל הימנה, ויש מפליגין לתלות הצלתו במעשיו הטובים ובזכויות הידועות, בסיפור גלוי זה טמון זלזול נסתר בכל עסק קנין היראה ושלמות המדות שהלכנו קדורנית מפני ד' צ'.

אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ד' ולחושבי שמו.

עכשיו בא הנביא לפרש מה תקנה יש לדבר זה ליראי ה' באמת בזמן קשה כזה. אז, בעשות הרשעים רשעים צריכים יראי ה' באמת לדבר איש אל רעהו. והכתוב סתם (מרוב פשיטותו) מה ידברו. ופירש"י שמדברים שלא להדבק במעשי הרשעים, ובמסכת אבות (פ"ג מ"ג) שנינו שנים שיושבים ויש ביניהם דברי תורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וגו'", ואין כאן מחלוקת כי עיקר הדבר הגורם שלא להדבק במעשי הרשעים אינו הדיבור בהתעוררות היראה בלבד אלא העסק בדברי תורה. בשעה ששני יראי ה' מעיינים ביחד ומתווכחים בדיבור קשה של התוספות - בזה מתרחקים מן הרשעים. אבל אם אחד מהם או שניהם ח"ו אינם יראי ה' באמת, לא יקבלו תועלת זו מן התורה. [אלא דמ"מ המאור שבה מחזירן למוטב, חוץ מהללו שתורתם נעשית להם סם המות רח"ל, והם דורשים באגדות של דופי להביא סיוע להמן מן התורה מנין, שהללו הולכים בדרכי המשומדים לדת הנוצרים וכת ש"צ ימ"ש].

הנביא מבטיח לנו, ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו", משל למלך שמרדה בו מדינה, ובידי המלך יש פנקס ובו נרשמים שמות כל הנאמנים לו ובשעה שהמלך צריך לשלוח שום שליחות הוא יודע מי הם הראויים לסמוך עליהם, וכאשר יחזור המלך וידכא את המורדים בו, יזכור לטובה את כל נאמניו, וכמה ישתוקק אז כל אחד ואחד, ולואי שגם שמי יהא רשום באותו פנקס, שלא הייתי מהמורדים. [וכעין זה ראינו אחרי מפלתו של היטלר ימ"ש היאך השתוקקו רבים מהגרמנים להוכיח שהם לא היו מאנשי היטלר, וכל גוי שעשה פעם אחת איזה חסד קל לאיזה יהודי היה מפרסם מעשיו בקול גדול].

כמה אנחנו מבקשים מהשי"ת בימי התשובה שבכל שנה ושנה, כתבנו בספר חיים טובים, בספר זכיות וכו', ואין אנחנו יודעים אם בקשותינו נתקבלו, אבל עכשיו הרי בידי כל אחד ואחד עצה קלה להיות כתוב לפני השי"ת בספר הזכרון, שיתחבר עם יראי ה' באמת העוסקים בדברי תורה זה עם זה ומתרחקים ממעשי הרשעים.

ומפני מה באמת השי"ת מקיל את הדרך כל כך כעת? משמע מכאן שעצה זו הנראית קלה כל כך אינה קלה באמת, אלא קשה מאד, שלא לומר קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר, כי דרך ברייתו של אדם לנהוג כמנהג אנשי מדינתו כמ"ש הרמב"ם (רפ"ו מהלכות דעות).

והשי"ת חשב עלינו מחשבות לטובה לבל ידח ממנו נדח. ובספר הזכרון אשר לפנינו יש שני חלקים כמו שאמר הנביא, "ליראי ה' ולחשבי שמו". ומי הם חשבי שמו? אמרו רז"ל (ברכות ו.) זה שחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה. בזמן קשה כזה יש חשיבות אף לאדם שחשב בלבו להיות מכלל עושי המצוות באמת ובלב שלם, ואע"פ שמחמת סיבות שונות לא זכה להקרא ירא ה', מ"מ כיון שהוא משתוקק לכך באמת ונדבר עם יראי ה' הרי הוא נקרא חושב שמו ית', וגם הוא כתוב בספר הזכרון לפני ה' ית"ש.

"והיו לי אמר ד' צ' ליום אשר אני עושה סגולה וחמלתי עליהם כאשר יחמל איש על בנו העובד אותו".

פ' ביום ההוא שהשי"ת ישלם גמול (כפירש"י) כאשר כל אחד ואחד נידון כפי מעשיו וכפי מה שהוא, ומי מכלכל את יום בואו, יום ה' הגדול והנורא, אז אותן יראי ה' וחושבי שמו יש להם דין אחר משאר באי עולם, שהם משל הקב"ה. משל למלך ב"ו הדין את כל בני המדינה ויש ביניהם בני פלטרין שלו שנשארו נאמנים לו בשעת המרידה, אע"פ שגם הם עברו על מצות המלך באיזה פרטים, אבל המלך חס עליהם מאהבתו אותם, כדרך שהאב חס על בנו העובד אותו אע"פ שיש לו תרעומות עליו באיזה פרטים.

"וישבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד א' לאשר לא עבדו".

שאלו רז"ל (חגיגה ט:): היינו צדיק היינו עובד א' היינו רשע היינו אשר לא עבדו, ותיצרו עבדו ולא עבדו תרווייהו צדיקי גמורי נינהו ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה ואחד, נמצינו למדים מכאן שאע"פ שבזמן קשה כזה יש זכות יתירה אפילו למי שחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, אעפ"כ לא יעלה על הדעת להתרשל ח"ו במלאכת שמים, כי השי"ת שופט צדק, ואף בזמן קשה כזה לא ישתוה מי שעבד את השי"ת יותר למי שלא עבדו כל כך, ועל כל פרט ופרט האלקים יביא במשפט ביום ההוא.